

On Yıllık Perspektif: Kadınların Spora Katılımı

A Ten-Year Perspective: Women's Participation in Sports

Doç. Dr. Hamza KÜÇÜK

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Samsun, Türkiye

hamza.kucuk@omu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-9912-9909

Öz

Düzenli spor ve fiziksel aktivitenin sağlık üzerindeki olumlu etkileri yapılan araştırmalarla ifade edilmektedir. Buna ek olarak kadınların spora katılımları bireysel, toplumsal, ekonomik katkılar sağlar. Yapılan bu çalışmanın amacı 2015 ve 2024 yılları arasında lisanslı spor yapan kadınlara yönelik katılım perspektifi sunmaktır. Çalışmada Gençlik ve Spor Bakanlığı resmi sitesinden alınan lisanslı sporcu verilerine Ki-kare analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler yüze ve frekans olarak gösterilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre kadınların yıllara göre spora katılımında artış olduğu tespit edilmiştir. 2015 yılında lisanslı erkek sporcu oranı %69, kadın oranı ise %31 olarak bulunmuştur. Aynı oran 2024 yılında erkeklerde %64,80 kadınlarda %35,20 oranındadır. Benzer durum lisanslı sporcuların aktif spor yapma durumunda da tespit edilmiştir. 2015 yılında erkek lisanslı aktif sporcular %68,50, kadın sporcu oranı ise %31,50 olarak bulunmuştur. 2024 yılına gelindiğinde erkeklerin oranı %63,70 olarak bulunurken kadınların oranı %36,30 olarak bulunmuştur. Elde edilen sonuçlara göre sporcu sayısında ve kadınların spora katılımında artış tespit edilmiştir. Bu artışın ortaya çıkmasında kadınların toplum içinde kazandıkları statünün etkisi olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel Aktivite, Kadın, Kadın Sporcular, Spor, Spora Katılımı.

Abstract

Previous research has stated the positive effects of regular sports and physical activity on health. Additionally, women's participation in sports contributes to individual, societal, and economic well-being. This study aims to present a perspective on the participation of women who were licensed athletes between the years 2015 and 2024. Chi-square analysis was applied to the licensed athlete data obtained from the official website of the Ministry of Youth and Sports. The data were presented in terms of percentage and frequency. The results indicate an increase in women's participation in sports over the years. In 2015, the ratio of licensed male athletes was 69%, while the ratio of female athletes was 31%. By 2024, these ratios changed to 64.80% for men and 35.20% for women. A similar trend was observed in the active participation of licensed athletes. In 2015, the ratio of active licensed male athletes was 68.50%, while that of female athletes was 31.50%. By 2024, these ratios had shifted to 63.70% for men and 36.30% for women. The results show an increase in the number of athletes and women's participation in sports. This increase may be influenced by the enhanced status of women within society.

Keywords: Female Athletes, Physical Activity, Sports, Sports Participation, Women.

Giriş

Spora katılımın sağlık yararları (Khan ve ark., 2012) olduğu gibi psikolojik (Penedo ve Dahn, 2005), benlik saygısı ve sosyal entegrasyon gibi psikososyal faydaları da bulunmaktadır (Spruit ve ark., 2016). Düzenli spor ve fiziksel aktiviteye katılmanın faydaları iyi bilinmektedir (WHO, 2003; Khan ve ark., 2012) ve bu yüzden toplumların fiziksel aktivite ve spora katılımlarını arttırmak için küresel bir çaba bulunmaktadır (WHO, 2019). Sporun sağlık, psikososyal alanlardaki etkilerinin haricinde toplumsal yapının içinde de önemli bir etkisi vardır. Bu etkileşim toplumsal yapının şekillenmesinden kültürel öğeleri öğrenmeye kadar geniş bir işleve sahiptir (Hacısofaoğlu ve Koca, 2011).

Sporun sağlıklı yaşam üzerine olan etkileri toplum üzerinde erkek ve kadın üzerinde aynı etkiye sahip olmasına karşın, neredeyse tüm dünyada erkeklerin kadınlara oranla spora katılımında daha fazla imkana sahip oldukları görülmektedir (Koca ve ark., 2005).

Tarihsel süreç içerisinde Antik Olimpiyatlardan başlayan bu durumda kadınlar sporcu olarak Antik Olimpiyatlara alınmadığı gibi seyirci olarak bile yarışmalara katılamıyorlardı. Seyirci olarak yarışmalara katılmamanın yanında ölüm cezasına varan cezalar uygulanabiliyordu. Oyunlara katılımın en önemli şartı Yunanlı ve erkek olmaktı. Oyunlara ait olmadığı düşünülen bu durum toplumsal gerçeklerin bir yansımasıydı (Yıldıran, 2004). Evli kadınlara ait olan bu yasağın kült-dinsel nedenlere dayandığı ifade edilmiştir (Decker, 1995). Katılım konusunda bir tek imtiyaz, Demeter rahibesi için tanınmış ve oyunları izlemesine izin verilmişti. Bununla birlikte kadın cinsiyeti yarışlardan uzak tutulmuştu. Fakat bu girişim başarılı olamadığı için Olympia'da olimpiyat oyunlarından farklı bir tarihte kadınlara özel yarışmalar düzenlenmiştir. Hera onuruna düzenlenen festivalde evlenmemiş kadınlar altıda bir oranında küçültülen 160 metrelik koşu pistinde koşu yarışması yapmışlardır (Kannicht, 1997).

Türk tarihi sürecinde, Türk kadınlarının İslamiyet'ten önce sporun içinde olduğu görülmektedir. Türk kadını ata binmek, kılıç kuşanmak, ok atmak faaliyetlerini yaparak erkeklerin yanında savaşa katılmışlardır. Yabancı diplomatik kuryeler, Han tek başına olduğunda huzura kabul edilmezlerdi. İslamiyet'ten önce Türk kadınları sportif etkinlikler yer almış ve Göktürkler döneminde kadın süvari birlikleri kurulmuştur (Dülberbaki, 2005). Türklerin İslamiyet dinini benimsemeleri ile birlikte Araplarla olan etkileşim kadınların toplumsal rollerine de etki etmiştir. Dini ve kültürel etkiler neticesinde Türk kadını spor faaliyetlerinden uzaklaşmış, anne ve eş kimliğine eğilim göstermiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde de kadınların sosyal hayatlarına bir sınırlandırma getirilmiş bu durum kadınların spora katılımını da olumsuz etkilemiştir (Atalay, 2007). Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bir yıl sonra Paris Olimpiyatlarına katılmıştır. Bu katılım kadınlar için olumlu yansımalar yapmıştır. Atatürk'ün spor anlayışında dil, din, ırk, cinsiyet, yaş sınırlaması olmaması etkisini göstermiş, 1926 yılında İstanbul Çapa Kız Öğretmen Yurdunda spor kursu açılmıştır. Aynı yıllarda Türk Kadını atletizm pistinde boy gösterirken dünyada gelişmiş ülkelerde bile kadınların atletizm pistlerine çıkması 1926 yılından sonradır (Atabeyoğlu ve ark., 2000).

Batı dünyasında sanayileşme ile başlayan kadınların kamusal alana çıkışları eğitimden siyasete, ekonomik alana kadar devam etmiştir. Bu artan yeni haklar erkek egemenliğine dayalı ataerkil yapıyı sarsmıştır (Yüksel, 2014). Bununla birlikte 1970 ve 1980'li yıllarda yapılan çalışmalar kadınların spora katılımındaki eksikliği araştırmıştır. Yapılan çalışmaların çoğunluğu cinsiyet ayrımcılığına odaklanmıştır (Knoppers ve McDonald, 2010). Yapılan çalışmalar sonucunda spor programlarına veya fiziksel aktivitelerde cinsiyet eşitliğine yönelik politikalar belirlenmiştir (Ely ve Meyerson, 2000; Meyerson ve Kolb, 2000).

Günümüzde toplumsal cinsiyet olarak karşımıza çıkan kavram farklı yaklaşım veya açımları içermektedir (Amman, 2012). Toplumsal cinsiyet kavramı bir sınıflandırma sistemi olup, vücutlara atfedilen karakteristikleri ve davranışları tanımlar. Bu karakteristikler ve davranışlar eril ve dişil olmaya dayandırılmaktadır (Jamison, 2004). Kadınların iş yaşamına katılması ile birlikte gelenekse cinsiyet rollerinde de dönüşümler yaşanmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında şüphesiz en önemli unsurlardan biri endüstrileşme ile birlikte ortaya çıkan makineleşmedir. Kas gücüne olan ihtiyacın azalması kadınların da üretim faaliyetlerine katılmasını sağlamıştır (Waters, 2008).

Günümüzde kamusal alanda erkek ve kadınların cinsiyet rollerinin yerine cinsiyetsiz bir alan görebilmekteyiz. Benzer şartlarda benzer işlerin cinsiyet farkı gözetmeden yapılabilirdi ifade edilebilir. Fakat spor alanında erkekler lehine bir farklılık olduğunu ifade etmek doğru olacaktır. Dünya rekorlarının saliselerle belirlendiği bir alanda, “daha hızlı, daha güçlü, daha yükseğe” felsefesiyle; başarının iyi fiziksel özelliklerle ortaya çıkabileceğini ifade edebiliriz. Bu durumun ortaya çıkmasında erkeğin fiziksel yapısının etkili olduğu düşüncesi etkili olabilir.

Kadınların spora katılımlarının bireysel ve toplumsal kazanımları bulunmaktadır. Spora katılımın cinsiyet rolleri üzerinden gelişimi incelendiğinde, kadınların spora katılımlarının uzun tarihsel süreç içinde arttığı görülmektedir. Yapılan bu çalışmada amaç 10 yıllık süreçte kadın lisanslı sporcuların spora katılımlarındaki artışın olası sebepleri ile gerek spor alanı gerekse spor dışı alandaki yansımalarının araştırılmasıdır.

Yöntem

Araştırmada Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu aktif olarak spor yapan ve lisanslı sporcu sayıları kullanılmıştır (futbol branşı hariç). Çalışma 2015-2024 arası kapsayan 10 yıllık süreyi kapsamaktadır. Yıllar arasında sporcuların sayılarındaki farklılık Ki-kare analizi ile hesaplanmıştır. Elde edilen veriler yüzde ve frekans olarak ifade edilmiştir.

Bulgular

Çalışmada elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur. Sporcuların lisanslı olma durumunun yıllara göre karşılaştırılması Tablo 1'de gösterilmiştir.

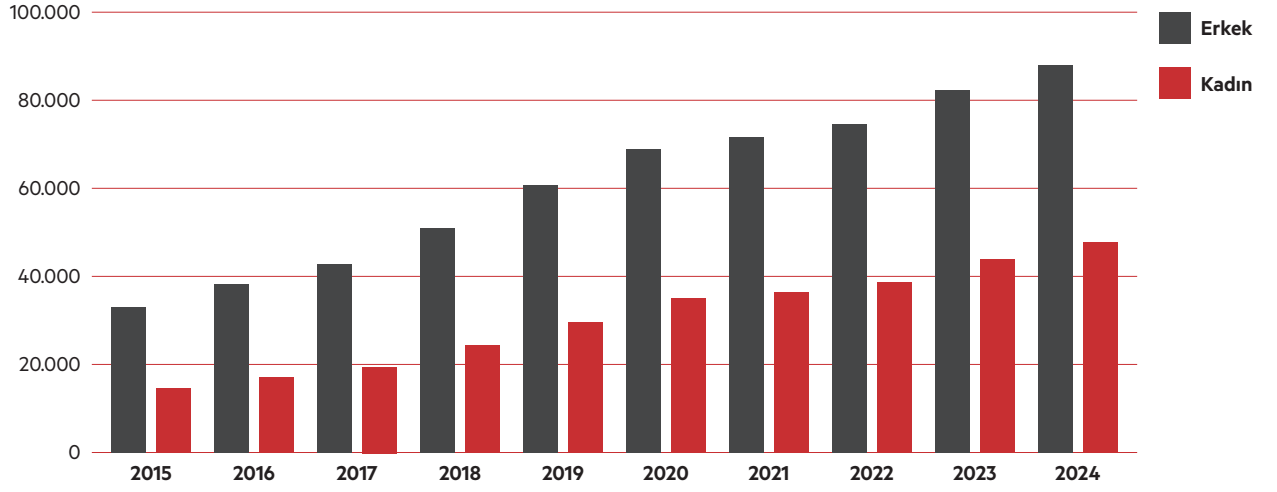
Tablo 1 incelendiğinde lisanslı sporcu sayılarında yıllara göre artış bulunmaktadır ($p < 0,001$).

Lisanslı sporcuların yıllara göre dağılımı Şekil 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Lisanslı sporcuların yıllara göre dağılımı

		Cinsiyet		Toplam	Ki-kare	p
		Erkek	Kadın			
2015	f	33186	14875	48061	749,959	<0,001
	%	%69,00	%31,00			
2016	f	37892	17152	55044		
	%	%68,80	%31,20			
2017	f	42515	19518	62033		
	%	%68,50	%31,50			
2018	f	50800	24099	74899		
	%	%67,80	%32,20			
2019	f	60424	29722	90146		
	%	%67,00	%33,00			
2020	f	68774	34625	103399		
	%	%66,50	%33,50			
2021	f	71215	36209	107424		
	%	%66,30	%33,70			
2022	f	74548	38595	113143		
	%	%65,90	%34,10			
2023	f	81990	43670	125660		
	%	%65,20	%34,80			
2024	f	87841	47753	135594		
	%	%64,80	%35,20			
Toplam	f	609185	306218	915403		
	%	%66,50	%33,50			

Şekil 1. Lisanslı sporcuların yıllara göre dağılımı

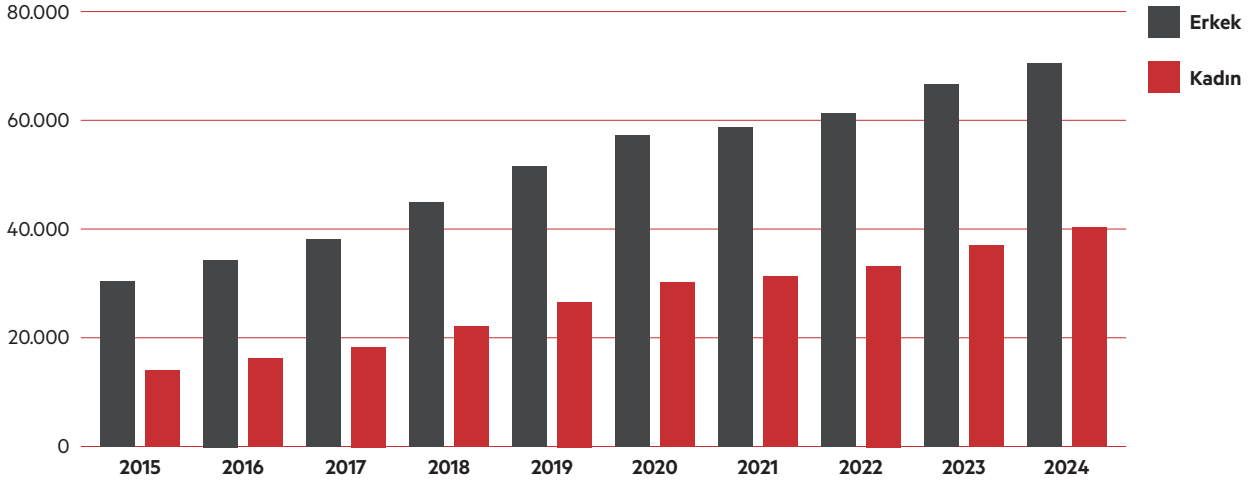

Tablo II: . Lisanslı sporcuların aktif spor yapma durumunun yıllara göre dağılımı

Yıl	Cinsiyet	Cinsiyet		Toplam	Ki-kare	p
		Erkek	Kadın			
2015	f	30292	13948	44240	786,349	<0,001
	%	%68,50	%31,50			
2016	f	34333	16029	50362		
	%	%68,20	%31,80			
2017	f	38115	18112	56227		
	%	%67,80	%32,20			
2018	f	44706	22054	66760		
	%	%67,00	%33,00			
2019	f	51466	26555	78021		
	%	%66,00	%34,00			
2020	f	57185	30208	87393		
	%	%65,40	%34,60			
2021	f	58786	31335	90121		
	%	%65,20	%34,80			
2022	f	61097	33158	94255		
	%	%64,80	%35,20			
2023	f	66481	37007	103488		
	%	%64,20	%35,80			
2024	f	70467	40196	110663		
	%	%63,70	%36,30			
Toplam	f	512928	268602	781530		
	%	%65,60	%34,40			

Lisanslı sporcuların aktif spor yapma durumu incelendiğinde yıllara göre artış vardır ($p < 0,001$).

Şekil 2. Lisanslı sporcuların aktif spor yapma durumunun yıllara göre dağılımı

Tartışma

Yapılan çalışmada son 10 yıllık (2015-2024) kadın sporcuların spora katılım sayıları incelenmiştir. Elde edilen bulgular kadınların yıllara göre spora katılımında artış olduğunu göstermektedir. 2015 yılında %69-31 olan erkek kadın oranı 2024 yılında %64,80-35,20 oranındadır. Benzer durum lisanslı sporcuların aktif spor yapma durumunda da tespit edilmiştir. 2015 yılında %68,50-%31,50 olan erkek kadın oranı, 2024 yılında %63,70-%36,30 olarak değişmiştir. Son 10 yıllık perspektiften bakıldığında bu durum kadınların toplum içinde kazandıkları statü durumu ile ilişkili olabilir. Koca (2006) yaptığı çalışmada, farklı toplumsal sınıflardan gelen ilköğretim öğrencilerinin kendilerini ifade ettiklerinde erkeklerin kendilerini yaptıkları ilgilendikleri spor branşı ile tanımladıklarını ifade etmiştir. Benzer durumda kadın öğrencilerin sadece lisanslı sporcu olanları kendilerini sporcu olarak ifade etmişlerdir.

Çalışma bulgularında sadece kadınların değil erkeklerin de spora katılımının arttığı tespit edilmiştir. Sporcu sayısının artması ile birlikte kadın sporcu sayılarının da artması toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin artması ile ilişkilendirilebilir. Giddens (2019), cinsiyeti biyolojik farklılıklar toplumsal cinsiyeti ise sosyo-kültürel farklılıklar olarak ifade etmektedir. Gelişen toplumsal cinsiyet eşitliği algısı ile kadınların spor alanında yer alması fikri artmış olabilir.

Yüksel (2014) yaptığı çalışmada İstanbul ilinde erkek ve kadınların spora katılım nedenlerini araştırmış, kadınların yaşlanmayı geciktirmek, zinde olmak, düzgün vücut arzusu,

kilo vermek gibi sağlık ile ilgili parametrelerle ilgilendiklerini ifade etmiştir. Sosyal medya ve dijital platformlar sayesinde sağlıklı yaşam ile ilgili parametreler daha fazla kişiye ulaşmış, sağlık gibi komponentlerle ilgilenen kadınların spora yönelmesi artmış olabilir.

Karataş ve ark. (2011), Malatya ilinde yaptıkları çalışmada spora katılım için tesislerin nicelik yönünden yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Benzer sonuçlara Gökdoğan (2007) da yaptığı araştırmada ulaşmış, Aydın, Antalya ve Muğla illerinde tesis sayısının yetersizliğine vurgu yapmıştır. Çalışma sonucunda ülkemizdeki sporcu sayılarında artışlar tespit edilmesinde son yıllarda yapılan tesisleşme hamlelerin etkisi olduğu ifade edilebilir. Ülkemizin Olimpiyatlara adaylık süreci ile başlayan spor tesislerindeki artış, gençleri spora yönlendiren bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk Milli Takımının 2002 yılında Dünya Şampiyonasında 3. olması, 2008 Avrupa Şampiyonasında yarı final oynaması ve 2024 yılında yarı final kapısından dönmesi futbola ve dolaylı olarak da spora katılımı arttıran bir faktör olarak belirtilebilir. Benzer sonuçlar Kadın Voleybol Milli Takımı için de geçerlidir. Avrupa Voleybol Şampiyonasında 2011, 2017 ve 2021 yıllarında üçüncülük, 2019 yılında ikincilik olarak üstün bir başarı sergilemişlerdir. Türk Futbol Milli Takımının 2024 Avrupa Şampiyonasında ve Türk Milli Voleybol Takımının 2024 Paris Olimpiyatlarda gösterdiği başarılar ülke olarak göğsümüzü kabartırken, dolaylı etki olarak spora katılımı da arttıran etkinliklerdir. Mete Gazoz'un geçmiş olimpiyatlarda gösterdiği başarı okçuluk branşına ilgiliyi oldukça arttırmıştır. Gençlik ve Spor Bakanlığı verilerine göre 2015 yılında 125 aktif lisanslı sporcusu bulunan okçuluk branşının

2024 yılında 749 aktif sporcusu vardır. İkonlaşmış spor karakterlerinin spora katılıma yardımcı olacağı ifade edilebilir. Paris 2024 Olimpiyatlarında atıcılık branşında gümüş madalya kazanırken yaptığı ikonik duruş ile çok fazla ilgi toplan Yusuf Dikeç de atıcılık branşının tanınması ve bilinirliği açısından çok fazla odak noktası olmuştur. Branş açısından Dikeç'in hareketi bilinirliği arttırmakla birlikte takım arkadaşı Şevval İlayda Tarhan'ın da bu süreçte başarılı olması kadınların sportif alana yönelmesi için bir unsur olabilecektir.

Kadınların spora katılımı için Türk Voleybol Milli Takımının başarısı da önemli bir kazanımdır. Filenin sultanları olarak da lanse edilen bu süreç kadınları voleybola yönlendirmek için önemli bir ara unsurdur. Gençlik Spor Bakanlığı verilerine göre 2015 yılında 1364 olan lisanslı voleybolcu sayısı 2024 yılında 5081 sayısına ulaşmıştır. Bu artışın ana unsurlarından biri olarak Filenin Sultanlarının gösterdiği başarının etkili olduğu ifade edilebilir.

Günümüz teknoloji ve dijital dünyasında olaylar geniş kitlelere çok rahat bir şekilde ulaşabilmektedir. Bu durumun olumlu olarak kullanılması ile birlikte elde edilen başarılar kitlelere rahat bir şekilde ulaşabilir, olumlu etkiler pozitif yönde spora katılımı sağlayabilir.

Spora katılımın olmazsa olmaz unsurlarından biri de taraftarlardır. Yapılan taraftarlıkla ilgili çalışmalar taraftarlığın hala erkeklerin hakimiyetinde olan bir alan olduğunu ifade etmektedir. Taraftarlık durumu ile ortaya konan diğer unsur ise taraftarlık içerisinde kadınların erkekler ile eşit konumda yer alamadığı ve erkekler kadar gerçek birer taraftar olarak kabul görmekte zorluk çektikleridir (Sarıkulak ve Koca, 2019). Taraftarlık kültürü içerisinde bağırarak, küfür etmek gibi davranışlar geleneksel erkeksi davranışlar olarak ifade edilmektedir. Kadınlar, erkeksi olarak ifade edilen bu davranışları göstermeleri ile kendilerini gerçek bir taraftar olarak görebileceklerini bu sayede kabul göreceklelerini düşünmektedirler (Lenneis ve Pfister, 2015). Bu durum, kültürel olarak yapılan bazı davranışların genel kabul gördüğünün bir ispatıdır. Alışkanlık olarak kabul gören eril hakimiyet, sosyal dünyada nesnel yapı içinde doğal bir hal kazanmıştır (McNay, 2000). Kadın taraftarların tribünlerde yer alması ile taraftar kültürünün cinsiyetçi yapısının azalacağı düşünülebilir. Bununla birlikte tasvip edilmeyen, küfür veya şiddet gibi olayların da azalması sağlanabilir. Sporun paydaşlarının kadın taraftarlar için yapacakları özel davetler bu süreçte etkili olabilir. Futbol maçlarında çoğu futbol kulübü kadınlar için maçları ücretsiz yaptığı gibi kombinelelerde belli oranda indirim yapabilmektedir. Kadın spor kıyafetlerinde yapılacak indirimler de yine kadınların taraftar olarak tribünde yer almasını sağlayabilecektir. Sporcu ve taraftar arasında kurulacak ilişki daha fazla kadını spor alanlarına yönlendirebilir.

Kadınların spora katılımının sağlanabilmesi çok fazla unsurla ilişkilidir. Hopkins ve ark. (2022), adölesan dönem kız çocuklarının spora katılımını etkileyen faktörleri araştırdıkları sistematik derlemede kız çocuklarının spora katılımını etkileyen faktörleri; kişisel, akran, aile, sosyoekonomik, çevresel ve diğer faktörler olarak ifade etmişlerdir. Benlik algıları ve sporun arzu edilen sonuçları (örn. keyif ve sağlık faydaları) gibi kişisel faktörler, kızlar arasında spora katılımı etkileyen en önemli faktörler olarak belirtilmiştir.

Spora katılımı etkileyen bir diğer durum da sosyoekonomik durumdur. Düşük sosyoekonomik seviyeye sahip adölesan kızların spora daha az katılım gösterdiği tespit edilmiştir (Liggi ve ark., 2018). Bu durumun ortaya çıkmasında ebeveyn desteğinin daha az olduğu ifade edilmektedir (Eime ve ark., 2013). Richard ve ark. (2023), yaptıkları çalışmada Cenevre'de spor türüne bağlı olarak farklı büyüklüklerde sosyoekonomik eşitsizlikler olduğunu ifade etmişlerdir. Dezavantajlı grupların spora katılımını olumsuz etkileyeceğini ifade ederek özel önlemler alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Ülkemizde ise sosyoekonomik ve kültürel öğeler farklıdır. Türk aile yapısının dayanışmacı unsuru, aile ilişkilerinin kuvvetli olması bu bakımdan önemlidir. Aileler tarafından çocuklara spora katılımı ilgili destek verilmesi ülkemizde beklenen bir durumdur. Bunun oluşabilmesi için ebeveynlerin de spora katılımı ilgili olumlu davranış geliştirmeleri gerekir. Buradan hareketle sadece kadınların değil toplumu oluşturan bütün fertlerin spora katılımı teşvik edilmelidir.

Toplumsal değerler uzun süre içinde kabul gören davranışların yansıması olarak kabul edilebilir. Bu değerler içinde erkeklerin yükledikleri ağır işler, erkeklerin kendilerini ayrıcalıklı olarak görmelerine sebep olur. Bu davranış ve toplumsal cinsiyet öğrenimi sosyal ilişkilerle pekiştirilir. Toplumsal cinsiyet ayrımının yapıldığı ayrışma olduğu durumlarda sosyal kurumlar da bu durumdan etkilenir. Ataerkil toplumlarda kadınlar geleneksel rolleriyle tanımlanırlar. Bu roller çocuk büyütme, yemek hazırlama, temizlik yapmak gibi görülen işlerdir. Erkek rolleri ise kuvvet gerektiren işlerle karakterize olan, güç ve dayanıklılık gerektiren işlerdir. Bu sebeple toplumun her alanında ikinci planda kalan kadınlar spor alanında da ikinci planda kalabilmektedir. Kuvvet, dayanıklılık, hız, güç ve rekabet alanlarıyla içselleştirilen spor alanında erkekler daha etkin kadınlar ise yok sayılmaktadır (Büyükaşar, 2016). Cinsiyetçilik terimi negatif bir anlamda kullanıldığında ayrımcılık olarak görülmektedir. Cinsiyet temelli ayrımcılık kadın cinsine yönelik ayrımcılığı ifade etmektedir. Erkek egemen toplumlarda kadını erkeğe göre ikincil ve aşağı konumda gören davranış, cinsiyet ayrımcılığı olarak ifade edilir (Timisi, 1997). Bu ayrımcılık fiziksel özellikler temelinde görülmeyle birlikte zaman içinde farklılaşmaktadır. Teknolojinin gelişmesi

ile birlikte kuvvet gerektiren işler yerini makinalara bırakmakta, makinaların tasarlanması için de herhangi bir kuvvet gerekmemektedir. Bu dönüşüm toplumsal anlamda da karşılık bulmakta, toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki farkı azaltma eğilimine doğru yönelmektedir. Sporda başarı için gerekli olan unsurlar kendi içinde değerlendirildiğinde, kadınların kadınlarla, erkeklerin de erkeklerle mücadele etmesinde olduğu gibi bir yarışma modeline dönmektedir. Bu model doğru kullanıldığında sporun kadınlar için yaygınlaştırılması da sağlanabilecektir.

Günümüzde kadınların spora katılımlarını artıran çok fazla sayıda değişken bulunmaktadır. Bu değişkenlerden toplumsal statü kadınların kendilerini spor yapmaya bağlı olarak daha iyi konumlandırmasıyla ilişkili olabilir (Amman, 2006). Son yıllarda karşımıza çıkan bireysel antrenörlük sistemi de kadınların spora katılmalarını arttıran unsurlar arasında sayılabilir. İdeolojik bakış veya kültürel unsurlar ise kadınların spora katılımını olumsuz yönde etkileyen unsurlar olarak ifade edilebilir.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan çalışma sonucunda 2015 ve 2024 yılları arasında erkek ve kadın sporcuların lisans sayısında artış tespit edilmiştir. Benzer şekilde aktif sporcu sayısında da artış bulunmaktadır. 2015 yılında erkeklerin spora katılım oranı %69, kadınların ise %31 olarak bulunmuştur. Bu oranlar 2024 yılına gelindiğinde erkeklerde %64,80, kadınlarda da %35,20 oranındadır. Benzer durum lisanslı sporcuların aktif spor yapma durumunda da tespit edilmiştir. 2015 yılında lisanslı erkek sporculardan aktif spor yapanların oranı %68,50, kadın sporcuların oranı %31,50'dir. Bu oran 2024 yılında aktif sporcu erkeklerde %63,70, kadınlarda %36,30 olarak değişmiştir. Son 10 yıllık süre değerlendirildiğinde hem lisanslı sporcu sayısında hem de lisanslı olup aktif spor yapanların sayısında artış vardır. Kadınların spora katılımında ise erkeklere oranla daha fazla artış tespit edilmiştir. Sporun sağlıklı yaşam üzerine olan etkileri düşünüldüğünde sporun

yaygınlaştırılması önem arz etmektedir. Kamu kurum ve kuruluşları tarafından toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin artırılması sağlanmalıdır. Belediye gibi kuruluşlar bilgilendirme toplantıları yaparken, üniversiteler eğitim müfredatına bu dersleri ekleyebilirler. Kadın sporcuları teşvik edici yöntemler uygulanmalı, lise ve üniversite spor faaliyetlerine katılan öğrencilere sosyal haklar verilmelidir. Kadın sporcuların rol model olduğu medya ve sosyal medya tanıtımları yapılmalıdır.

Eğitimin her kademesinde fiziksel ve ruhsal sağlık bilincinin artırılması sağlanmalıdır. Spor yapan kadınlara yönelik kıyafet ve ekipman desteği sağlanmalıdır. Cinsiyet ayrımcılığına karşı yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Bu çalışmanın sınırlılığı olarak spor yapmayı bırakan sporcu sayılarının olmaması ifade edilebilir. Ayrıca futbol branşına yönelik verinin eklenmemesi de sınırlılık içinde gösterilebilir.

Kaynakça

- Amman, M. T. (2006). Kadın ve Spor. İstanbul: Morpa Kültür ve Yayınları Ltd. Şti.
- Amman, M. T. (2012). Toplumsal Boyutlarıyla Cinsiyet. Tartışmalı İlimi İhtisas Toplantı, İstanbul.
- Atabeyoğlu C. (2000), "Olimpiyat Oyunlarında Türk Kızları", OK Yayınları. İstanbul.
- Atalay, A. (2007). Türkiye'de Osmanlı Döneminde ve Uluslaşma Sürecinde Kadın ve Spor. Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri, 2(2), 24-29.
- Büyükaşar, M. (2016). Türk Spor Basınında Cinsiyet Ayrımcılığı: Fotomaç ve Fanatik Gazeteleri Örneği. İnsan ve İnsan, 3(9). <https://doi.org/10.29224/insanveinsan.280018>.

doi.org/10.29224/insanveinsan.280018.

- Decker W. (1995). Sport in der Griechischen Antike: Vom Minoischen Wettkampf bis zu den Olympischen Spielen. München: Beck.
- Eime, R. M., Harvey, J. T., Craike, M. J., Symons, C. M., & Payne, W. R. (2013). Family Support and Ease of Access Link Socio-economic Status and Sports Club Membership in Adolescent Girls: A Mediation Study. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 10, 1-12.
- Ely, R. J. & Meyerson, D. E. (2000). Advancing Gender Equity in Organizations: The Challenge and Importance of Maintaining a Gender Narrative. Organization, 7, 589-608.

- Erdoğan, İ. (2011). Medyada Hegemonik Erkek (lik) ve Temsil. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Giddens, A., Sutton, P. W. (2019). Sosyoloji. 8. Baskı. Kırmızı Yayınları.
- Gökdoğan D. (2007). Kahramanmaraş İlindeki Öncelikli Spor Branşlarının Tespiti ile Bu Branşların Seçimine Etki Eden Sebeplerin Araştırılması ve Kitle Sporunun Yaygınlaşması Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hacısoftaoğlu, İ., & Koca, C. (2011). Spor Medyasında Hegemonik Erkekliğin (Yeniden) Üretimi: 'Delikanlı Gibi Yaşayın, Delikanlı Gibi Oynayın'. Medyada Hegemonik Erkek (lik) ve Temsil, 69-95.
- Hopkins, C. S., Hopkins, C., Kanny, S., & Watson, A. (2022). A Systematic Review of Factors Associated with Sport Participation among Adolescent Females. International journal of environmental research and public health, 19(6), 3353. <https://doi.org/10.3390/ijerph19063353>.
- Jamison Green, Becoming a Visible Man (Nashville: Vanderbilt University Press, 2004).
- Kannicht, R. (1997). Die Olympischen Spiele im alten Griechenland. Olympischer Sport: Rückblick und Perspektiven (ss. 29-52). Schorndorf: Hofmann.
- Karataş, Ö., Yücel, A. S., Karademir, T., & Karakaya, Y. E. (2011). Malatya'da Sporun Yaygınlaştırılması Açısından Spor Tesislerinin Yeterlilik Düzeyinin İncelenmesi. Spor Bilimleri Dergisi, 22(4), 154-163.
- Khan, K. M., Thompson, A. M., Blair, S. N., Sallis, J. F., Powell, K. E., Bull, F. C., & Bauman, A. E. (2012). Sport and Exercise as Contributors to the Health of Nations. The Lancet, 380(9836), 59-64.
- Knoppers, A. & McDonald, M. (2010). Scholarship on Gender and Sport in Sex Roles and Beyond. Sex Roles, 63, 311-323.
- Koca, C. (2006). Beden Eğitimi ve Spor Ortamında Toplumsal ve Kültürel Yeniden Üretim. Doktora tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Lenneis, V., & Pfister, G. (2015). Gender Constructions and Negotiations of Female Football Fans. A Case Study in Denmark. European Journal for Sport and Society, 12(2), 157-185. DOI: 10.1080/16138171.2015.11687961.
- Luiggi, M., Travert, M., & Griffet, J. (2018). Temporal Trends in Sports Participation Among Adolescents Between 2001 and 2015: A French School and Territory-Based Study. International Journal of Environmental Research and Public Health, 15(7), 1335.
- McNay, L. (2000). Gender and Agency: Reconfiguring the Subject in Feminist and Social Theory. Cambridge: Polity Press.
- Meyerson, D. E. & Kolb, D. M. (2000). Moving Out of the 'Armchair': Developing a Framework to Bridge the Gap Between Feminist Theory and Practice. Organization, 7, 553-571.
- Penedo F. J. & Dahn J. R. (2005) Exercise and Well-being: A Review of Mental and Physical Health Benefits Associated with Physical Activity. Current Opinion in Psychiatry 18, 189-193.
- Pitti, I. (2019). Being Women in a Male Preserve: An Ethnography of Female Football Ultras. Journal of Gender Studies, 28(3), 318-329.
- Richard, V., Piumatti, G., Pullen, N., Lorthe, E., Guessous, I., Cantoreggi, N., & Stringhini, S. (2023). Socioeconomic Inequalities in Sport Participation: Pattern per Sport and Time Trends - A Repeated Cross-Sectional study. BMC public health, 23(1), 785. <https://doi.org/10.1186/s12889-023-15650-7>
- Sarıkulak, İ., & Koca, C. (2019). Futbol Taraftarlığı Alanında Kadınları Marjinalleştiren Doxalar. Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 4(2), 246-263.
- Timisi, N. (1997). Medyada Cinsiyetçilik (Ankara: KSSGM Yayınları, 1997).
- Toffoletti, K. (2014). Iranian Women's Sports Fandom: Gender, Resistance and Identity in The Football Movie Offside. Journal of Sport and Social Issues, 38(1), 75-92.
- Waters, M. (2008). Modern Sosyoloji Kuramları. (Editör: Cırhinlioğlu Z). Gündoğan Yayınları, İstanbul.
- World Health Organisation (2003) Health and Development Through Physical Activity and Sport. World Health Organisation, Geneva.
- World Health Organization. (2019). Global action plan on physical activity 2018-2030: more active people for a healthier world. World Health Organization.
- Yıldırım, İ. (2014). Antikiteden Moderniteye Olimpiyat Oyunları İdealler ve Gerçekler. Hece Aylık Edebiyat Dergisi, 18.
- Yüksel, M. (2014). Cinsiyet ve Spor. Tarih Okulu Dergisi, 7(19), 663-684.